серце. Аж десь около семої години став я коло Четвеля, де знаходит ся пошта. Хочу ночувати, а англік пояснив мені, що нічліг коштує 75 ц. Ци се не біда! Йду, нейду, але ледво лізу, розбиваючи в пітьми нічній та лісовій замерлі груди болота, аж нарешті зайшов до фармара на ніч. Другої днини скоро світ пустив ся дальше йти на північ, аж тепер зачинаю здибати гаразди наших засланців; найперше впадає в око хата! в мільонера коштовнійша буда для пса! 8 футів довга, 8 футів широка, а 6 висока; двері з наколених осик, вікно з двома шибами, підлоги ні сліду, замісць ліжка вбиті в землю 4 сохи, на тім накидано колених осик та сіна, а за покривало служит красвий кожух. На земли час від часу підходит вода з мочарів, як розморозить кухня, котра служит до вареня і огріваня хати. А ще нім до хати дійдеш, вже здалека впадає в очи червона краска мальованого воза коло хати такого бідака, котрий мусив в Тулоні взяти за $ 80, а воли за $ 100, за той остатний цент, котрий привіз здому, або на нот, щоби завезти родину і пару мішків форексу *) 55 м. на даровану землю. От йду дальше помежи такі палати, де лише прозірка, що здалека вже видко такої фармерскої буди, то ціла гурма дітий вибіжит на пів голих, приглядатись чужинцеви; а коли доходжу до хати, лиш крадком ґейби позаляканї визирают з поза варцабів вікон.

Коли прийшов до одної хати і питаю, може купив бим де що з'їсти, почувем: нема що, й нема й де. В хаті кухня курит; осикова стіна прорубана, аби дим виходив... Найгірша мізерота, крайня нужда! Йду далі, з надієв, що мож знайду дещо перекусити. Коли приходжу до инчої хати, застаю ще гіршу сцену: жінка оповідає з жалем, же чоловік в Вінніпеау, вода вимерзла, снігу нема аби хоть пересмажити на воду; худоби пара штук мало що негине без води. Проклинає жінка свою нещастливу долю. Знов я йду далі, а вже в гадках прийдесь гинути з голоду межи фармарами! От нащасте надибаю знов одну буду. Ні не встнуплюсь, думаю, поки хоч як небудь не перекушу. Мавем сир при собі, кажу собі розігріти і замовивем гербати. Дивлюсь кладе ринку ще краєву на якусь там бляхову баксу і гріє воду, несе жменю сіна до хати; що з сего має бути, думаю, може тим сіном хоче ринку мити? Та де там! парить гербату з сіна! дає мені хліба з форексу і гербати з сіна! Я рад нерад мушу коштовати житя фармарского!... Коли я зачинаю питатис, як Вам подобаєсь на фармі? Дуже зле, відповідає. Коли тота господиня розказувала свою біду нещасливу і з страхом згадала за літо: „Одного разу не було моєї корови. Зробила окур коло хати, аби комарі не лізли в хату, де лишилам двоє малих дітий, я пішла з рана щукати корови тай заблудилам; ходилам цілий день аж до півночи, за ледво трафилам до якоїсь хати. З тої хати показали мені, куда я маю йти до своєї хати; вже перед днем прийшлам. Засталам повну хату диму від окура. Окур розгорів ся, навколо окура тліло, одна година або пару хвиль вітру—була хата згорила! Жертвою булоб впало двоє діточок. А коли прийшлам до хати, то засталам напів вмираючу дитину в колисці, а друге досягло з дошки кавалок сухого хліба та гризло..."

А коли я розпитувавсь других тих нещасливих засланців, то кождий казав: „Не питайте, але подивіт ся самі, яке наше житє! Що малисьмо грошей з старого краю за спродані маєтки, позабирали в нас ріжні агенти та компанії за шифи, а в Канаді забрав Сипіяр за трейн, а як де який цент остав ся, то мусів чоловік купувати віз та воли в Тулоні, а тепер ані сюда ані туда! пійти до Тулону, або поїхати треба цілий тиждень, трина нема. Як мали йти сюда на фарму то в Вінніпегу в еміґранті показував Геник на мапі, що на другий рік буде йшов трин за Четвелем першов західнов ренчов; а ми чекаємо й чекаємо, ані слуху про трин, одурили нас!" А щож будете далі робіти, як ще не буде трина? питаю.—„Будемо ще троха чекати, але недовго! Як вже прийде до крайности, то є нас ту на сій кольонії близько до 300 родин, всі опустимо нашу кольонію, а будемо пішки йти аж до Вінніпегу, (відки нас вісляли на фарми)! Наветь трупів принесемо ім, а будемо сидіти най з нами роблять, що хотять, бо ніж маємо гинути в лісах аби по нас сліду не було, волісмо гинути під палатами тих, котрі нас скривдили, аби потому не мали лиця вихвалювати по ґазетах Фармерский рай в Канаді.

Гей фармарі! Гей робітникі товариші, подивіть ся та подумайте! 300 родин пропадає 55 миль на північ від Тулону в лісах та мочарах! 300 родин доведено до крайности! 300 родин відрубано від світа, де нема ані трина, ані школи, ані доктора! Люде тратять здоровля, тратять час, тратять остатний цент на подорожі до Тулону; діти дичіют без школи; вразі слабости, хіба пропадай без лікарскої помоча! Порівнаймож житє такого заслянца з житем капиталіста. Коли капіталістови зайде потреба їхати, сідає на шрит-ґару до стації а потім вігідно переїжджує трином простягнувшись вигідно, як довгий. Саме в той час бідний фармар з за Чатвеля шкандибає волоче ноги за собов, зігнувшись в двоє, ночуючи по дорогах, примираючи з голоду та зимна!.. Коли капіталістови забракне віктуалів, то телефон єму завезе аж в хату,—в той сам час бідний фармар з за Четваля мусит заплатити за привіз одного мішка форексу одного доляра і то часом недовезе, але порозсипає. Коли капіталіст пє ружні здорові напитки, і здорова вода йде найпами аж до єго станці,—то для бідного фармара з за Четвеля нема й снігу, всмажити на воду! Коли капіталістови щось бракне троха—пару минут кілька докторів! а ти бідний фармар за Четвелем пропадай без помоче! Коли капіталіст в пишній палаті весело бавит ся з родинов при прекраснім світлі, то бідний фармар за Четвелем жиє в своїм вогкім гробі при світлі лямпи з калямара, що знайшов на сміттю в Вінніпегу. Коли капіталістів діти красно повбирані учат ся в школах при всіляких играшках та вправах тілесних, то в бідного фармара за Четвелем в той самий час напів голі дичіют. Коли капіталісти сходят ся по рижних клубах й радять ся як би свої інтереси як найліпше попровадити, в той самий час бідному фармерови за Четвелем відпадає всяка охота до сходин, бо віддалений оден від одного на 1, 2, 3 й більше миль, де нема дороги, лиш мочари, або густі ліси та корчі лозові. В такім прикрім положеню знаходят ся Руски кольоністи 55 миль на північ від Тулона за Четвелем. І гадаєте, що вони вже опущені від своїх добродіїв—та де там! Ото милосердні презбитеріяне посилают свого місіонара вісвяченого и затемненого Русина, платят $ 40 місячне, аби той усмирював 300 відрубаних від світа родин. Подивіт ся непішлют трин, не пішлють учителя для дітей, але проповидника, аби впоював у людий любити ворогів,—хто терпен той спасен!... А доки ми будемо любити наших павуків? А доки будемо терпити? Значит до смерти? в нуждї та в мочарах вмирати? О НІ! ДОСИТЬ ТЕРПІТИ, проч з посередниками! проч з людожерами! Чи бог лише вітцем для богатих, котрі запосередництвом божим друт з нас шкіру та кров вісисают! берім ся сами до діла ми знаємо що наша сила робітнича, а жменя капіталістив. Приступаймо всї до соціалізму! організуймось в одну велику соціялістичну армію під „Червоний Прапор! Ми всьо можемо сами для себе зробити! при всяких виборах недаваймо голос ані на консерватиста, ані ліберала, лише на соціялістичного кандідата, а селі напхаємо всї уряди Канадийскі соціялістичними засупниками, то они підут за голосом робітників поневолених й напишуть параґрафи на нашу користь.

Горнім ся до соціялізму!

Горою соціялізм!

Най жиє Соціялістичная Партія Канади!

Николай Лахманець.

Предсідатель Р. У. Ч. в Стонвол.

*) Найгірша мука XXXX.

xx

НЕ ТАК ПАНИ, ЯК ПІДПАНКИ...

Ліберальний уряд Канади стягає руську еміграцію з Галичини, щоб добити сей нещасний нарід в „богатой Канаді".

Але сам капіталіст не возить ся з емігрантами. Він платить гроші агентам, які і крутять як хочуть, темним людом. Агенти сі здебільшого русини. Вони розжились, розбогатіли на еміграції і вважають себе за великих панів. Крім того капіталістам треба виборчих махерів, якіб говорючи по руски могли скупати фармарскі та робітничі голоси за ковбасу та горівку. Сих виборчих махерів повно в Канаді, а ті, що торгують руськими голосами, теж вважають себе за великих панів і добродіїв руського люда.

Сим агентам та махерам ходить більше ніж самим капіталістам, щоб наш нарід був темний, як віл.

І звичайно їм не подобалось, дуже носами закрутили, коли робітники північного Вінніпегу заклали Льокаль Соц. Парт. Канади, а галю ім. Т. Шевченка зробили осередком своїх зборів та нарад. А коли заговорив голос „Червоного Прапору", який став показувати усі підлості панів-капіталістів, то уся та бранджа завили, як голодні вовки, і побігли до парляменту: „пане наш капіталісте! біда! соц. хвороба зявилась між твоїми ґаліціанськими рабами! треба редактора „Чер. Прап" П. Терненка в карк з Канади, а галю ім Т. Шевченка злїцитувати, товариство розігнати, а не то, вони збунтують проти нас і вас усе Руське хлопство Канади".

Отак радились наші хрюні з капіталістами. Та на їхню біду у Канаді нема такого закону, щоб за соціалізм арештовували; тоді став ворог шукати иншого способу.

І знайшов. В Канаді є таке право, що коли я хочу кого віддати під суд, то маю поклаcти певну кількість грошей і тоді йду з дедективами і арештовую кого хочу, а суд роздивить ся чи винний, чи не винний арештант.

На радість панам і підпанкам знайшов ся офісник він прийшов до галї ім. Т. Шевченка де було багато людей і хтів агітувати за капіталістом (тоді йшли вибори до вінніпежскої міської ради). Робітники його викинули з галї; на другий день приплентав ся на агітацію за своїми панами другий агітатор і теж з честю дістав ся за двері А на третій день робітники зірвалї мітінг в галї п. Ястрембского, де було аж чотирі капіталіста кандидата до Сітіголю.

Побачив ворог у очі нашу силу.

Пани і підпанки поклали помститись на соціалістах і згладити їхню організацію з лица землї.

Офісник Н. Ткачук заскаржив 5 найдіяльніщих членів, що вони буцім продавали пиво в г. ім. Т. Шевченка 16 новембра та 7 децембра.

„Ворозий" суд Канадийський судить ось наших товаришів скоро не місяць. І